

BESZÁMOLÓ
a Szerzői Jogi Szakértő Testület
2009. évi működéséről

I. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezeti és működési rendje

1. A Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: a Testület vagy SZJSZT) az 1999. szeptember 1.-ig hatályban volt régi szerzői jogi törvény (az 1969. évi III. törvény) hozta létre. Feladatait, szervezeti és működési rendjét az említett napon hatályba lépett új szerzői jogi törvény (az 1999. évi LXXVI. törvény; a továbbiakban: az Szjt.) részben újraszabályozta (ld. az Szjt. 101.-105. §-át). A 2009. február 1.-én hatályba lépett 2008 évi CXII. törvény is kisebb módosításokat vezetett be a Testület működését illetően.

2. Az Szjt. 101. §-ának (1) bekezdése szerint a Testület a Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) mellett működik. A testület tagjait az igazságügyért felelős miniszter a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben ötéves időtartamra nevezi ki. A legfeljebb kétszáz fős Testületnek, illetve a Testület tizenöt tagú elnökségének és elnökének a kinevezésére vonatkozóan a Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: a Korm. r.) 2. és 3. §-a tartalmaz további rendelkezéseket. A Testület előző kinevezésére 2005. május 11-én került sor s a kinevezés lejártával az igazságügyi és rendészeti miniszter részben új összetételű Testületet, illetve elnökséget nevezett ki, míg a Testület elnökeként megújította alulírott id. dr. Ficsor Mihály kinevezését.

3. Ez a beszámoló az előző kinevezés alapján működő Testület működésének utolsó évéről szól, de a már Testületnek az igazságügyi és rendészeti miniszter által kinevezett, részben új összetételű elnöksége tárgyalja meg.

II. Elnökségi ülések

4. 2009 folyamán a Testület a fentiekben említett rendelkezéseknek megfelelően és személyi összetételben működött. Az elnökség, amelynek ülését a Korm. r. és az Ügyrend szerint évenként legalább egy alkalommal kell összehívni, két alkalommal tartott ülést (március 6.-án és június 11.-én). Ezeknek az elnökségi üléseknek a jegyzőkönyveit az *1. számú melléklet* tartalmazza.

*III. Megkeresések, illetve megbízások és az azok alapján
született szakértői vélemények*

5. Az Szjt. 101. §-ának (1) és (3) bekezdése, illetve a Korm. r. 1. §-a alapján, a Testület szerzői jogi jogvitás ügyekben felmerülő szakkérdésekben a bíróságok és más hatóságok megkeresésére, illetve – a felhasználói jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben – peren kívüli megbízás alapján járt el.

6. 2009. évben 26 szakértői megkeresés érkezett a Testülethez, ami csökkenést mutat a 2008. évi ügyszámhoz képest (31). A 2009-re áthúzódó, 2008-ben érkezett megkeresések és megbízások száma 7 volt (az ügyek részletes kimutatását a *2. számú melléklet* tartalmazza). Bíróságoktól 2009-ben 11 kirendelés, a rendőrhatalóságoktól pedig 2 megkeresés érkezett. A

fennmaradó 13 megbízást polgármesteri hivataloktól, felsőoktatási intézményektől és magánszervezetektől (gazdasági társaságok, egyesületek, ügyvédi irodák) kapta a Testület. A megkeresések és megbízások a szerzői és kapcsolódó jogok igen széles spektrumát fogják át, de jellemző az irodalmi műveket, a számítógépi programalkotásokat, valamint az építészeti alkotásokat és azok terveit érintő ügyek hangsúlyosabb előfordulása. A megkeresések számának csökkenése elsősorban a bírósági és hatósági körben figyelhető meg.

7. A szakértői véleményt kérő megkeresők és megbízók körét illetően megállapítható, hogy a legtöbb megkeresés továbbra is a bíróságoktól érkezik. A megkeresők szerinti ügymegoszlás arányai nagyjából megegyeznek a tavalyi beszámolóban jelzettekkel.

<i>Megkeresők, megbízók</i>	<i>Ügyek száma</i>
Bíróságok	11
Rendőrhatóságok, VPOP	2
Polgármesteri hivatalok	1
Szakmai szervezetek	1
Felsőoktatási intézmény	1
Magánszemélyek, magánszervezetek, ügyvédi irodák:	10
Megkeresések és megbízások összesen:	26

8. A 2009-ben érkezett megkeresések és megbízások a szerzői jog és kapcsolódó jogok igen széles körét fogták át. Mint ahogy említettük, jellemző a könyvkiadást, az internetes műfelhasználást, valamint az építészeti alkotásokat és azok terveit érintő ügyek gyakoribb előfordulása.

<i>Szakterület</i>	<i>Ügyek száma</i>
Szakirodalom, tanulmányok, könyvkiadás, e-könyv	2
Fotóművészet	1
Grafika	1
Díszletterv	1
Reklámművek	1
Irodalmi mű	2
Képzőművészeti alkotás	1
Műszaki létesítmény terve	1
Software	3
Építészet	3
Adatbázis, gyűjteményes mű	1
Televíziós műsorformátum	1
Filmművészet/filmelőállítói teljesítmény	1
Visszavonva, visszautasítva vagy áttéve	7
Összesen:	26

9. A megkeresések és megbízások teljes listáját a 2. számú melléklet tartalmazza.

IV. Tervezetek véleményezése

10. A Testület több jogszabálytervezetet és szakmai előterjesztést véleményezett 2009-ben; így különösen a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló törvényről, a Szerzői Jogi Szakértő Testület eljárásának részletszabályairól szóló kormányrendeletéről, valamint egyes iparjogvédelmi tárgyú nemzetközi szerződések végrehajtási szabályzatai módosításának kihirdetéséről szóló kormányrendeletekről készült kormány-előterjesztést.

V. A Testület működése során felmerült problémák, és a megoldásukra tett lépések

11. A 2008. január 1-jétől hatályos új Áfa-törvény egyes szabályai folyamatos gondot illetve többletadminisztrációt jelentenek a Testületnek. E mellett a bíróságok általi díjfizetési rend módosulása miatt az amúgy is alacsony összegű szakértői díjak átfutási ideje is rendkívüli mértékben kitolódott. Sok esetben hosszú hónapokat, vagy akár éveket is kell várni egy bírósági kirendelés alapján elkészített szakértői vélemény ellenértékének az átutalására. Külön gond, hogy úgy látszik, a bíróságok és a bírósági gazdasági hivatalok között nincs megfelelő információáramlás. Sok esetben a Testületnek kell „közvetíteni” a bírósági intézmények között, pótolni a többszörösen elveszett, elkallódott számlákat, díjjegyzékeket, végzéseket stb. Továbbra is szembesülünk a bíróságok olyan – a hatályos jogszabályok szempontjából kétes megalapozottságú – kéréseivel, hogy a Testület járjon el a felek (alperes, felperes) irányában a kintlévőségként kezelt szakértői díjak behajtása érdekében, továbbá, hogy a szakértői díj ellenértékéről szóló számlát ne a bíróságnak, hanem (az összeget megosztva) a feleknek címezze a Testület.

12. A jogértelmezési kérdések tisztázása érdekében az MSZH 2008 októberében állásfoglalást kért a PM-től. Az MSZH utalt az Áfa-törvény új, 57. §-ának (2) bekezdésére, amely szerint „[b]írósági vagy más hatósági eljárás keretében bíróságnak vagy más hatóságnak nyújtott szolgáltatás esetében, ha az ennek fejében járó ellenértéket a bíróság vagy más hatóság határozattal (végzéssel) állapítja meg, teljesítés az ellenértéket megállapító jogerős határozatnak (végzésnek) a szolgáltatás nyújtójával történő közlése.” E rendelkezés ürügyén a bíróságok csak akkor fogadják be a szakértői vélemény ellenértékeként megküldött MSZH-számlákat, miután értesítést küldtek a szakértői díjra vonatkozó végzés jogerőre emelkedéséről. Mindez az amúgy is alacsony összegű szakértői díjkifizetések további elhúzódásával jár. A PM – kikérve az IRM véleményét is – 2009 februárjában kelt levelében azt közölte, hogy a közhatalmi jelleg csak a közvetlen közhatalmi jogosítványgyakorlás esetén állapítható meg, viszont a szakértői tevékenység önmagában nem tekinthető közhatalmi tevékenységnek. A másik kérdésre a PM úgy foglalt állást, hogy „...az Áfa-törvény hivatkozott rendelkezése mindenféle aggály nélkül alkalmazható, a jelzett problémára pedig megoldást adhat, ha a Testület a bíróságok felé a díjigényét egy, a szakértői díjjegyzékhez hasonló jegyzékben nyújtja be a bíróságnak, és a számlát már a jogerős döntésnek megfelelően állítja ki.”

13. A helyzet megoldatlanságára tekintettel, a Testület elnöke 2009. május 25.-én kelt levélben Dr. Fazekas Sándor úrhoz, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) akkori ügyvezető

alelnökéhez fordult, intézkedését kérve a tekintetben, hogy a megyei bíróságok a Testületnek járó szakértői díjak kifizetésével kapcsolatban visszatérjenek a korábbi jogkövető gyakorlatukhoz.

14. Mivel a levélre a Testület elnöke fél év elteltével sem kapott választ, kérését és indokait megismételve, 2009. december 10-én újabb levelet írt e tárgyban, ezúttal már Dr. Baka Andrásnak, az OIT új elnökének címezve azt. Az OIT elnöke 2010. január 21-én kelt válaszában a következőkről tájékoztatta a Testület elnökét:

„Az államháztartás működési rendjéről szóló 292/2009. (XII. 19.) Korm. rendelet 179. § (1) bekezdése alapján a letéti pénzkezelés az államháztartás alrendszerei költségvetése végrehajtására szolgáló pénzeszközöktől elkülönített, megbízásból történő átmeneti pénzkezelése.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 178. §-ának 18. pontja alapján letétből történő kifizetés esetén a hatóságok, nyomozó hatóságok, bíróságok, ügyvédek, közjegyzők és bírósági végrehajtók nem minősülnek kifizetőnek.

A Legfelsőbb Bíróság Kollégiumának 2003. május 5. napján kelt véleménye szerint: „A kifizetést megelőzően a számla kibocsátása a szakértő és a pártfogó ügyvéd (kirendelt ügygondnok) részéről is kötelező, ha a 33/2002. (XII. 23.) IM rendelet rendelkezései alkalmazhatók. Ezt a kötelezettséget az alanyi adómentesség sem érinti. A számla címzettje az állam által előlegezett díjak esetében a megyei bíróság, ha pedig a fél által letétbe helyezett összegből történik a kiutalás, akkor nem a megyei bíróság, hanem a fél.” (Bírósági Határozatok 2003. évi 8. szám).

A számla elkészítését, valamint annak kifizetését az igazságügyi szakértők díjazásáról szóló 3/1986. (II. 21.) IM rendelet 9. § (6) bekezdése és az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény 17. § (4) bekezdése rendezi. Ezek alapján a bíróság a jogerős határozatot vagy utalványt – kifizetés céljából – a díjjegyzék egy példányával együtt 8 napon belül megküldi az illetékes bírósági gazdasági hivatalnak (BGH). A BGH 3 munkanapon belül hívja fel a szakértőt a számla benyújtására. A megállapított szakértői díjat a számla benyújtásától számított 8 munkanapon utalja ki a BGH.

A számla kiállításához szükséges, a letevő személyét érintő adatokról a szakértő a szakvélemény elkészítése során a periratokból, valamint a végzésből is közvetlenül értesülhet.

A fent összefoglalt eljárásrend a bíróságok munkáját sem könnyíti meg, de a hatályos jogszabályok alkalmazásától természetesen nem tekinthetünk el.”

15. Az említett problémákra a PM-től és OIT-től kapott válaszok nem jelentenek megoldást. A szakértői díjak kifizetésével kapcsolatos gondokat – amelyekről, a fentiekre figyelemmel, sem a Testület sem az MSZH nem tehet – egyre gyakrabban vetik fel az eljáró tanácsok tagjai. Felmerül annak a veszélye is, hogy – miután a szakértők, a tevékenységüktől független okokból, nem számíthatnak a nekik járó díjuk reális időn belüli kifizetésére – még nehezebbé válik megfelelő tanácsok kijelölése.

VI. Jelentősebb ügyek

16. A 3. számú mellékletben öt olyan szakértői véleményt reprodukáltunk, amelyek az érintett jogi kérdések tekintetében vagy egyébként jelentősek voltak, s amelyek alkalmasaknak látszanak a Testület elé kerülő ügyek jellegének a bemutatására.

17. Az *SzJSzT-01/09.* számú ügyben a megbízó az Szjt. 19. §-ának értelmezését kérte a tekintetben, hogy a kötelező közös jogkezelés kiterjed-e kisjogos zeneművek filmmel együtt, annak részeként történő többszörözésére és terjesztésére. Az eljáró tanács a kérdésre nemleges választ adott, és a megbízó kérdésére azt is kifejtette, hogy az Szjt. korábban hatályos 19. §-a nem felelt meg a Berni Unió Egyleménynek sem a WIPO Szerzői Jogi Szerződésének.

18. Az *SzJSzT-05/09.* számú ügyben a megkeresés számítógépi programalkotás és dokumentációja (kézikönyve) valamint a programalkotás alkalmazásával létrehozott adatbázis jogi védelmére vonatkozott. Az eljáró tanács az eredetiség hiányát állapította meg a program és kézikönyv kapcsán, mivel a logikai felépítést és a program igénybevevőjével való interaktivitást lehetővé tévő grafikus „interfészek” kialakítását az ellátandó funkció determinálta. Tovább szűkítette a szoftverfejlesztés során a kreativitás lehetőségét az ellátandó feladattal összefüggésben kidolgozott részletes szabályzat. A megkeresésben szereplő másik kézikönyvvel összevetve, az egyes képernyő-tervek (vagyis az oszlopok, utasítások, gombok elrendezése, illetve a mezők elnevezése) közötti hasonlóság az ellátandó funkciók azonosságára voltak vezethetők, így azok nagyfokú hasonlósága, egyezősége nem jelenthette a programalkotó szerzői jogainak a sérelmét.

19. Az *SzJSzT-14/09* számú ügyben egy síremlék szerzői jogi védelmének feltételeit vizsgálta a Testület. Az eljáró tanács a vizsgált sírkövet nem tartotta a szerzői jogi alkotásnak figyelemmel arra, hogy az nem tartalmazott egyéni, eredeti vonások, hanem csak az ilyen műtárgyak esetében szokásos elemeket. Az eljáró tanács az ismételt megkeresésre adott kiegészítő szakvéleményben is fenntartotta álláspontját. (Ez az eset példa arra, ami többször is előfordul; nevezetesen arra, hogy azért kell eljáró tanácsoknak kiegészítő szakvéleményt adnia, mert a bíróság továbbítja a Testülethez egy-egy peres félnek a beadványát, amelyben az – miután a vélemény nem kedvező a számára – egyet nem értését, csalódását és „kritikáját” fejezi ki, a nélkül, hogy az ügy megítélése szempontjából bármilyen releváns új adatot vagy érvet hozna fel.)

20. Az *SzJSzT-18/09.* számú szakvélemény abban a kérdésben foglalt állást, hogy autópályák térbeli elhelyezkedését meghatározó nyomvonal esetében milyen szempontok alapján állapítható meg a szerzői jogvédelem, valamint abban, hogy a tervnek a megrendelő megbízásából az eredeti tervhez képest megváltoztatott tartalommal való elkészítése (és hivatalos engedélyezési eljárásban történő felhasználása) során milyen mértékben illeti meg szerzői jog az eredeti tervezőt.

21. Az SzJSzT-19/09. számú szakvélemény azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy gyűjteményes műnek minősülő adatbázisnak tekinthető-e a Jogtár. Az eljáró tanács a szerzői jogi védelmet több rétegben is megállapította: az egyes tartalmi elemek vonatkozásában, az egyes tartalmi elemek szerzői jogi védettségétől függetlenül, az összes elemre vonatkozóan gyűjteményes műként, illetve a Jogtár szoftver vonatkozásában számítógépi programalkotásként. A szakvélemény emellett a felhasználási jog értékesítését és a kapcsolódó jogi teljesítmények felhasználási díját érintette.

Budapest, 2010. május 5.

id. Dr. Ficsor Mihály,
a Testület elnöke

Mellékletek: 1) A 2009-ben tartott elnökségi ülések jegyzőkönyvei
2) A megkeresések és megbízások listája
3) A beszámoló 17.- 22. pontjában említett ügyekben elfogadott szakvélemények

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 5. §-ának (3) bekezdésében foglaltak alapján a Beszámolóval egyetértek.

Budapest, 2010.

Dr. Bendzsel Miklós,
a Magyar Szabadalmi Hivatal
elnöke